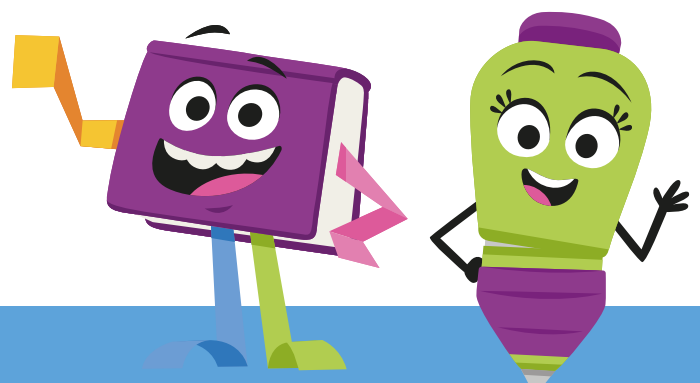

Kwalitatief goede teksten

Begrijpend lezen is hard werken. De lezer moet een samenhangende mentale representatie van de informatie in de tekst opbouwen. Hiervoor moet de lezer tijdens het lezen verbanden leggen tussen informatie in de tekst enerzijds en tussen informatie in de tekst en de eigen voorkennis anderzijds. De mate van begrip hangt voor een groot deel af van de mate waarin de lezer erin slaagt om die verbanden te leggen. En dit laatste hangt weer af van lezerskenmerken én van tekstkenmerken. Een tekst kan de lezer namelijk helpen om de juiste verbanden te leggen.

Vanuit onderzoek wordt veel belang gehecht aan het gebruik van **kwalitatief goede teksten** in het leesonderwijs. En terecht. Voor dit soort goede teksten zijn verschillende termen in omloop, zoals **rijke teksten**, **authentieke teksten** en **geïntegreerde teksten**, en in verschillende bronnen kom je verschillende criteria en/of definities tegen. We zetten hieronder eerst een en ander op een rijtje met betrekking tot termen en criteria, en lichten daarna toe hoe de teksten van Nieuwsbegrip voldoen aan criteria voor kwalitatief goede teksten. We sluiten af met een korte toelichting op de leesaanpak van Nieuwsbegrip.

Rijke teksten

Rijk is een veelgebruikte term om aan te geven dat een tekst goed is. Het houdt in dat de tekst boeiend is voor leerlingen en betrekking heeft op hun leefwereld. De informatie in de tekst is bovendien relevant en heeft nut voor de leerlingen in de 'echte' wereld buiten het klaslokaal. Verder biedt een rijke tekst door de inhoud en door veel verbanden de mogelijkheid tot verdieping en verschillende (schrijf-, spreek- en lees)opdrachten.

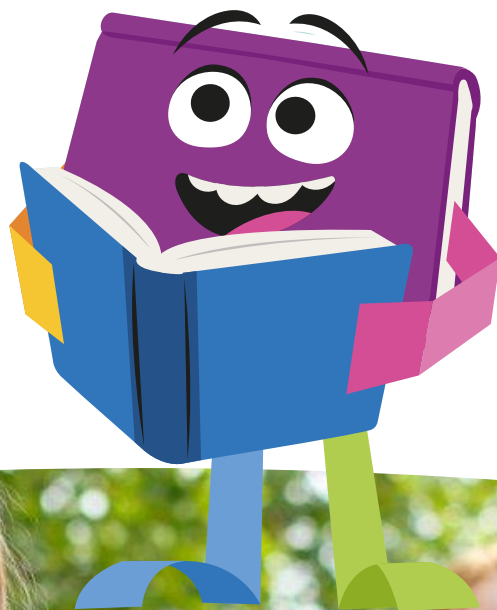
Authentieke teksten

Een andere term die gebruikt wordt als criterium voor een goede tekst is **authentiek**. Met authentieke teksten worden 'echte' teksten bedoeld die niet op een gekunstelde manier verarmd zijn of speciaal aangepast om een bepaalde (taal)kwestie te behandelen. Een authentieke tekst heeft normaliter een rijk taalgebruik: de tekst bevat laagfrequente woorden en abstracte concepten en volwaardige, langere zinnen met verbindingswoorden die de verbanden in de tekst aangeven.

Soms wordt hieraan toegevoegd dat authentieke teksten niet zijn aangepast aan het leesniveau van de leerlingen. Authentieke teksten worden dan afgezet tegen teksten die (sterk) versimpeld zijn door het gebruik van korte zinnen die telkens op een nieuwe regel beginnen, zonder signaalwoorden (connectieven/verbindingswoorden). Dit soort gefragmenteerde teksten zit in sommige (zaakvak) methodes met het idee dat ze dan begrijpelijker zijn voor leerlingen, terwijl uit onderzoek juist het tegendeel blijkt.

Geïntegreerde teksten

Typerend voor **geïntegreerde** teksten is dat ze het voor de lezer eenvoudiger maken om een samenhangende mentale tekstrepresentatie op te bouwen. Om dit te bereiken, bevat de tekst signaalwoorden die de soorten verbanden aangeven. Bijvoorbeeld 'omdat' en 'want' om causale verbanden aan te geven. Samengestelde zinnen met connectieven zorgen voor samenhang en bevorderen daardoor het begrip. Geïntegreerde teksten hebben ook een duidelijke alineastructuur met in iedere alinea een kernzin die de hoofdgedachte van de alinea weergeeft. Verder lopen de zinnen door over de regels heen.

Criteria voor kwalitatief goede teksten en Nieuwsbegrip

Welke term er ook voor gebruikt wordt, een **kwalitatief goede tekst** voldoet aan een aantal kenmerken of criteria, zoals hierboven beschreven. Deze criteria komen terug in de [Checklist rijke tekst \(kuleuven.be\)](https://www.kuleuven.be) van Gobyn e.a. (2019). We lichten toe hoe de teksten van Nieuwsbegrip voldoen aan de criteria voor kwalitatief goede teksten.

- **Inhoud centraal en nuttige informatie door 'echte' onderwerpen**

De teksten van Nieuwsbegrip worden iedere week met veel zorg samengesteld. De inhoud staat centraal bij het schrijven van de teksten. Die inhoud doet ertoe en kan van nut zijn voor de leerlingen (ook buiten de schoolcontext), omdat er gewerkt wordt aan de hand van de actualiteit; de onderwerpen zijn 'echt'. Bij de teksten worden suggesties gegeven voor verdere verdieping en verkenning door de leerlingen. Bovendien worden er verschillende opdrachten bij gegeven waarbij leerlingen in groepjes samenwerken.

- **Aansluiting bij belevingswereld**

De leerlingen hebben inbreng in de keuze van de onderwerpen van de Nieuwsbegrip-teksten doordat ze suggesties mogen aandragen via de website. De onderwerpen worden zodanig gekozen dat ze aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen en dat er afwisseling is: sommige onderwerpen staan dichtbij de leerlingen, andere wat verderaf; sommige hebben meer betrekking op geschiedenis, andere meer op techniek, aardrijkskunde, biologie of sport of de maatschappij; sommige zijn wat luchtiger en andere wat zwaarder; sommige veronderstellen wat meer voorkennis en andere wat minder.

- **Uitdagend en rijk taalgebruik**

De teksten van Nieuwsbegrip zijn gebaseerd op meerdere authentieke bronnen. De teksten dagen de leerlingen uit doordat ze inspanning vergen om gelezen te worden. Ze bevatten een rijk taalgebruik met o.a. een gevarieerde woordenschat met een aantal laagfrequente woorden en abstracte concepten. De leerlingen breiden hun woordenschat en kennis van de wereld ermee uit. De zinnen zijn volwaardig, variëren in lengte en lopen door over de regels heen. Daarnaast hebben de teksten een elementaire tekst- of verhaalstructuur: er wordt een vraag gesteld of de tekst wekt vragen op, de tekst creëert een uitdaging, wekt interesse van de lezer en laat mogelijke oplossingen zien. Foto's bij de teksten dienen ter verduidelijking van de informatie in de tekst.

De schrijfstijl van Nieuwsbegrip is sterk journalistiek. Het brengt nieuws met een bepaalde doelgroep voor ogen, zoals elke krant of tijdschrift en elk niveau (AA tot en met D) wordt door een andere auteur uitgewerkt.

- **Verschillende tekststructuren en -(sub)genres**

De teksten van Nieuwsbegrip hebben een duidelijke structuur met een titel, tussenkopjes en alinea's. Verder worden er teksten met verschillende tekststructuren (zoals beschrijving, oorzaak-gevolg, vergelijking, chronologie en probleem-oplossing) en bijbehorende signaalwoorden aangeboden. De signaalwoorden geven de verbanden tussen de tekstdelen aan, waardoor de samenhang duidelijk wordt voor de leerlingen. Er worden bij gelegenheid bewust minder samenhangende teksten aangeboden omdat leerlingen ook moeten leren om 'tussen de regels' te lezen. Hiervoor krijgen de leerlingen dan handvaten aangereikt.

Binnen **Nieuwsbegrip Zilver** worden bovendien teksten aangeboden van verschillende genres (informatief, verhalend, betogend en instructief) en verschillende subgenres (bijvoorbeeld binnen informatieve teksten o.a. schema, verslag, interview, krantenartikel, weblog). Zie voor een overzicht: niewsbegrip.nl/tekstsoorten.

Effectieve leesaanpak

Tot slot nog iets over de leesaanpak van Nieuwsbegrip, want teksten kunnen kwalitatief goed zijn, maar hebben ook een effectieve leesaanpak nodig voor een goed begrip. Binnen Nieuwsbegrip krijgen de leerlingen handvatten en worden ze gestimuleerd om **teksten actief te lezen**. Ze leren om goed te letten op wat ze lezen en om stelselmatig na te denken over hetgeen ze lezen. Ze leren vaardigheden om teksten te lezen met begrip, om actief op zoek te gaan naar de **verbanden** die gelegd kunnen worden binnen een tekst en tussen een tekst en de eigen achtergrondkennis om zo hun **eigen samenhangende mentale tekstrepresentatie** te maken. Hierbij worden **strategieën als hulpmiddel** aangeleerd om tot begrip te komen. En zogeheten **sleutelvragen** stimuleren de leerlingen om tijdens het lezen actief verbanden te leggen binnen de tekst tussen de informatie in de tekst en de eigen kennis. Als dit nog niet lukt, zijn er nog hulpvragen om de leerlingen een stapje verder te brengen.

Doordat de leerkracht de leesaanpak **modelt**, zien de leerlingen hoe een ervaren lezer actief leest en kunnen ze dit leesgedrag overnemen. De teksten en taken volgen de ontwikkeling van de **(cognitieve) vaardigheden** van de leerlingen en worden gaandeweg het schooljaar **complexer**. De definitie die PISA 2018 voor leesvaardigheid hanteert, is bij dit alles leidend: "Leesvaardigheid is het begrijpen van, gebruiken van, evalueren van, reflecteren op en omgaan met teksten om je doelen te bereiken, je kennis en potentieel te verruimen en deel te nemen aan de maatschappij." (OECD, 2019, p. 28).

Laten we samen werken aan een goede begripsvaardigheid bij alle leerlingen!
nieuwsbegrip@cedgroep.nl

Cursussen en trainingen

Nieuwsbegrip biedt een volledige handleiding. De CED-Groep ondersteunt teams en individuele leraren met training en begeleiding. Ook bieden we regelmatig cursussen aan.
www.cedgroep.nl/cursussen

Nieuwsbegrip in 't kort

- Actuele onderwerpen voor betrokkenheid, plezier en kennis van de wereld
- Tekst én beeld
- Differentiëren met tekstniveaus
- Online lessen op maat

www.nieuwsbegrip.nl

 [@nieuwsbegrip](https://twitter.com/nieuwsbegrip)

 [fb.com/nieuwsbegrip](https://facebook.com/nieuwsbegrip)

Als leren je lief is

www.nieuwsbegrip.nl

www.cedgroep.nl

 facebook.com/nieuwsbegrip

 linkedin.com/company/ced-groep

 instagram.com/nieuwsbegrip

Bronnen

Gobyn, S., et al. (2019).

Sleutels voor effectief begrijpend lezen - inspiratie voor een eigentijdse didactiek in het basisonderwijs.
Brussel: Vlaamse Onderwijsraad. [Checklist rijke tekst \(kuleuven.be\)](#)

Houtveen, A. A. M., van Steensel, R. C. M., & de la Rie, S. (2019).

De vele kanten van leesbegrip. Literatuurstudie naar onderwijs in begrijpend lezen in opdracht van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek en de Inspectie van het Onderwijs.
NRO. <https://www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/de-vele-kanten-van-leesbegrip.pdf>

Houtveen, Thoni & van Steensel, Roel (red.) (2022).

De zeven pijlers van onderwijs in begrijpend lezen.

Stichting Lezen Reeks, Deel 35. Eburon. <https://www.lezen.nl/wp-content/uploads/2022/04/De-zeven-pijlers-van-onderwijs-in-begrijpend-lezen-digitaal2022.pdf>

Van den Broek, P., Espin, C., Helder, A., & Van der Liende, M. (2021).

Sturen op Begrip: Effectief Leesonderwijs in Nederland. Rapportage aan de Vaste 2e Kamer Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Universiteit Leiden, Referentienummer UTP/8000435. www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/al-gemeen/nieuws/effectief-leesonderwijs-in-nederland-eindrapportage.pdf

Kennistafel Effectief Leesonderwijs (2021).

Beter leesonderwijs: van weten naar doen! Visietekst Kennistafel Effectief Leesonderwijs.

<https://www.platformsameneronderzoeken.nl/wp-content/uploads/2021/12/Visietekst-Kennistafel-Effectief-leesonderwijs-1.pdf>

OECD (2019). PISA 2018

Assessment and Analytical Framework, PISA, OECD Publishing, Paris.

Rijke teksten motiveren het lezen: Nieuwe inzichten leesonderwijs landen in de klas:

www.slo.nl/zoeken/@18415/rijke-teksten-motiveren-lezen-nieuwe/

Rijke leesstof stimuleert: andere teksten maken je leesonderwijs betekenisvol:

www.slo.nl/zoeken/@16985/rijke-leesstof-stimuleert-teksten-maken/

Als leren je lief is

www.nieuwsbegrip.nl

www.cedgroep.nl

 facebook.com/nieuwsbegrip

 linkedin.com/company/ced-groep

 instagram.com/nieuwsbegrip